

گزارشگران ویژه شورای حقوق بشر

سازمان ملل متحد

www.ketab.ir

دکتر رویا معتمدنژاد

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی

فرزاد باباخانی

دانشجوی دکترای حقوق عمومی دانشگاه تهران و وکیل پایه یک دادگستری

سرشناسه	: معتمدنژاد، رویا، ۱۳۳۹-
عنوان و نام پدیدآور	: گزارشگران ویژه شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد/ رویا معتمدنژاد، فرزانه باباخانی.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۰ ص.
شابک	: 978-622-224-111-7
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۸۵] - ۱۸۹.
موضوع	: سازمان ملل متحد. شورای حقوق بشر
موضوع	: سازمان ملل متحد. شورای حقوق بشر -- گزارش‌ها
موضوع	: United Nations. Human Rights Council
موضوع	: United Nations. Human Rights Council -- Reports
موضوع	: International law and human rights
موضوع	: حقوق بین‌الملل و حقوق بشر
موضوع	: حقوق بشر
شناسه افزوده	: باباخانی، فرزاد، ۱۳۶۳ -
رده‌بندی کنگره	: JZ ۴۹۷۴
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۱/۴۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۸۳۸۵۲

انتشارات خرسندی

خیابان نلسون ماندلا (چردن) - ضلع شمال غربی چهارراه جهان کودک - پلاک ۶۶ - طبقه اول - واحد ۳

تلفن: ۰۲۱-۸۸۶۶۵۳۰۷-۸۸۶۶۳۷۶۲

مرکز پخش و توزیع: خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان لبافی نژاد، نرسیده به خیابان دانشگاه، پلاک ۴۷۱، واحد زیرزمین

تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۱۰۳۴-۶۶۴۹۰۵۸۴-۶۶۴۸۴۸۵۸

فروشگاه شماره ۱: میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، بن بست شهرزاد، پلاک ۵، تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۹۸۱۱۲

فروشگاه شماره ۲: خیابان انقلاب، مجتمع پارسا، پلاک ۱۲۱۸، تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۳۹۷۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

گزارشگران ویژه شورای حقوق بشر

دکتر رویا معتمدنژاد - فرزاد باباخانی

چاپ اول: ۱۳۹۹ تیراژ: ۲۰۰ جلد قیمت: ۴۰۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-224-111-7

شابک: ۷-۱۱۱-۲۲۴-۶۲۲-۹۷۸

مقدمه.....	۱۱
فصل اول- تاریخچه و زمینه‌های پیدایش گزارشگران ویژه ملل متحد.....	۱۳
مبحث اول: مسئله اقدامات فراقضائی، بدون محاکمه و خودسر و نقش آن در پیدایش نهاد گزارشگران ویژه ملل متحد.....	۱۷
مبحث دوم: اولین گزارشگر ویژه ملل متحد- انتخاب و حدود صلاحیت.....	۱۹
مبحث سوم: تحلیل اقدامات و گزارش اولین گزارشگر ویژه ملل متحد.....	۲۲
خلاصه فصل اول.....	۲۷
فصل دوم- وابستگی سازمانی گزارشگران ویژه ملل متحد.....	۲۹
مبحث اول: کمیسیون حقوق بشر و وابستگی آن به شورای اقتصادی اجتماعی و فرهنگی ملل متحد.....	۳۲
گفتار اول: شورای اقتصادی اجتماعی و فرهنگی ملل متحد.....	۳۲
۱-۱- ترکیب اعضای شورا.....	۳۲
۲-۱- وظایف و اختیارات شورا.....	۳۳
۳-۱- نحوه کار شورا.....	۳۳
۴-۱- تشکیلات شورا.....	۳۴
گفتار دوم: کمیسیون حقوق بشر.....	۳۵
۱-۲- مأموریت کمیسیون.....	۳۶
۲-۲- ساختار کمیسیون.....	۳۷
گفتار سوم: کمیسیون فرعی ارتقاء و حمایت از حقوق بشر.....	۳۷
مبحث دوم: شورای حقوق بشر و وابستگی آن به مجمع عمومی سازمان ملل متحد.....	۴۱
گفتار اول: مجمع عمومی سازمان ملل متحد.....	۴۱
۱-۱- ترکیب مجمع.....	۴۱
۲-۱- نحوه کار مجمع.....	۴۲
۳-۱- توزیع کار در مجمع.....	۴۲
۴-۱- اتخاذ تصمیم در مجمع.....	۴۳
۵-۱- صلاحیت‌های مجمع.....	۴۴

۴۵	گفتار دوم: انحلال کمیسیون حقوق بشر و تشکیل شورای حقوق بشر
۴۵	۱-۲- ساختار شورا
۴۷	۲-۲- وظایف و اختیارات شورا
۴۹	۳-۲- اصول مورد پذیرش در عملکرد شورا
۵۰	گفتار سوم: بررسی تطبیقی کمیسیون حقوق بشر و شورای حقوق بشر سازمان ملل
۵۳	مبحث سوم: وابستگی گزارشگران ویژه ملل متحد به شورای حقوق بشر
۵۳	گفتار اول: مرجع و چگونگی انتخاب گزارشگران ویژه
۵۴	۱-۱- شرایط عمومی متقاضیان
۵۵	۲-۱- شرایط فنی و علمی متقاضیان
۵۶	۳-۱- چگونگی ثبت درخواست
۵۶	۴-۱- مصاحبه با متقاضیان
۵۶	۵-۱- تصمیم رئیس شورا
۵۷	۶-۱- انتخاب نهائی گزارشگران
۵۷	۷-۱- انتقاد از عدم نظارت بر گزارشگران ویژه و نیز عدم مسئولیت آنان در برابر مرجع انتخاب کننده خود
۶۱	گفتار دوم: مرجع تحویل گزارشات گزارشگران ویژه
۶۳	خلاصه فصل دوم
۶۵	فصل سوم- دسته بندی گزارشگران ویژه ملل متحد، عملکرد و مزایا و مصونیت های آنها
۶۷	مبحث اول: دسته بندی گزارشگران ویژه ملل متحد
۶۸	گفتار اول: گزارشگران کشوری
۶۹	گفتار دوم: گزارشگران موضوعی
۷۲	گفتار سوم: بررسی تطبیقی گزارشگران موضوعی و کشوری
۷۴	مبحث دوم: عملکرد گزارشگران ویژه ملل متحد
۷۴	گفتار اول: عملکردهای گزارشگران ویژه
۷۵	۱-۱- بازدید شخصی از کشورهای محل مأموریت در راستای ارزیابی موارد نقض حقوق بشر
۷۵	۲-۱- برقراری ارتباط مستقیم از طریق ارسال درخواست های فوری یا طرح دعوا با دولت هایی که در قلمرو آنها ادعای نقض حقوق بشر مطرح شده است
۷۵	۳-۱- ارائه توصیه به دولت ها در راستای جلوگیری و خاتمه نقض حقوق بشر یا جبران خسارات وارده در موارد مذکور
۷۶	۴-۱- برگزاری جلسات مشاوره با متخصصین حقوق بشر

۷۶	۵-۱- انجام مطالعات موضوعی در زمینه حقوق بشر
۷۶	۶-۱- ایجاد آگاهی در زمینه مسائل حقوق بشری
۷۶	۷-۱- ارائه توصیه در ارتباط با پایبندی به معیارهای حقوق بشری
۷۷	۸-۱- دریافت اطلاعات از اشخاص و جوامع مدنی
۷۷	۹-۱- حمایت از قربانیان نقض حقوق بشر
۷۷	۱۰-۱- کمک به ارتقاء کلی معیارهای حقوق بشری
۷۸	گفتار دوم: کمیساریای عالی ملل متحد در امور حقوق بشر
۷۸	۱-۲- ماموریت کمیساریا
۷۹	۲-۲- اهداف کمیساریا
۸۰	۳-۲- ساختار کمیساریا
۸۰	۲-۳-۱- کمیسر عالی حقوق بشر (معاون دبیر کل و دبیر شورای حقوق بشر ملل متحد)
۸۱	۲-۳-۲- معاون کمیسر عالی حقوق بشر (معاون دبیر کل ملل متحد)
۸۱	۲-۳-۳- معاون دبیر کل ملل متحد در امور حقوق بشر (مستقر در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک)
۸۱	۲-۳-۴- نهاد کمیساریای عالی ملل متحد در امور حقوق بشر
۸۲	۲-۳-۵- واحد اداری کمیساریا
۸۳	۲-۳-۶- اداره کمیساریا واقع در نیویورک
۸۴	۲-۳-۷- واحد تصدی موضوعی، رویه‌های ویژه و حق پرست
۸۵	۲-۳-۸- واحد شورای حقوق بشر و سازوکارهای معاهده‌ای
۸۷	۲-۳-۹- واحد عملیاتی و همکاری‌های فنی
۸۹	مبحث سوم: مزایا و مصونیت‌های گزارشگران ویژه ملل متحد
۹۸	خلاصه فصل سوم
۹۹	فصل چهارم- گزارشات گزارشگران ویژه، انواع و تحلیل آن‌ها
۱۰۱	مبحث اول: گزارشات کشوری
۱۰۳	مبحث دوم: گزارشات موضوعی
۱۰۵	مبحث سوم: بررسی ماهوی گزارشات گزارشگران ویژه ملل متحد
۱۱۰	خلاصه فصل چهارم
۱۱۱	فصل پنجم- ضمانت اجرای گزارشات گزارشگران ویژه ملل متحد
۱۱۳	ضمانت اجرای گزارشات گزارشگران ویژه ملل متحد

مقدمه

با پایان جنگ جهانی دوم و استقرار نظام ملل متحد، توجه به وضعیت حقوق بشر در عرصه‌های داخلی، منطقه‌ای، بین‌المللی و جهانی افزایش یافت که این امر خود مرهون ارتقاء جایگاه اشخاص حقیقی یا افراد انسانی به عنوان تابع حقوق بین‌الملل می‌باشد.

فرد انسانی دارای حقوق خاصی است، متمایز از حقوق متعلقه به وی به عنوان تبعه کشوری خاص؛ اهمیت این حقوق خاص که با نام «حقوق بشر» شناخته شده‌اند، از مرزهای داخلی دولت‌ها گذشته و جنبه بسیار پررنگ بین‌المللی و جهانی به خود گرفته است و همین جنبه جهانی، لزوم وجود نهادهای ناظر فراملی در راستای بررسی و ارزیابی وضعیت حقوق بشر در عرصه‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی را توجیه می‌نماید.

مهمترین نهاد بین‌المللی ناظر بر حقوق بشر، شورای حقوق بشر وابسته به مجمع عمومی سازمان ملل متحد است که از طریق مامورین ویژه خود، وضعیت حقوق بشر را هم از نظر مصادیق کشوری و هم مصادیق موضوعی در سطح جهانی مورد ارزیابی و بررسی قرار داده و در نهایت گزارش ماموریت خود را تحویل شورا و مجمع عمومی ملل متحد می‌دهند.

این گزارشات دارای بازتاب‌های حقوقی و سیاسی فراوان و غیرقابل انکار بوده و مستقیماً وجهه و حیثیت بین‌المللی دولت‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ این گزارشات همچنین افکار عمومی جهانی را متوجه کشورهای ناقض حقوق بشر می‌نمایند.

از مامورین ویژه شورای حقوق بشر با عناوین مختلفی یاد می‌گردد که ما در این اثر از عنوان «گزارشگران ویژه» استفاده نموده‌ایم.